

מסורת הש"ס

משילין פרק חמישי ביצה

למ.

עין משפט
גור מצוה

(א) לעיל ג' יציאות פה.
(ב) כ"מ גג, (ג) ר' יודיה
פוטרי בין במים בין במלא לא
קשה כלי רש"י (א) [שהוא]
קשה ולכן מלא לא בטל
אבל מלא אסתרוקית שהוא
רפה בטלה. ערוך ערך בן,
(ד) עירובין לו: (ה) ירושלמי
ור"ף ורמ"א ל"ג בזה ו'
דהמולא וכו', (ו) [תוספת]
פ"ד] ואם חזיר בדי הק'
מכריז על שלחנה ואין
מכריז על הגמלא ע"פ,
(ז) [בכרות ג. תוספתא שבת
פ"ג, (ח) שבת פ"ג: (ט) טע
פ. כ"ז כ"ג: (י) עירובין
מ"ה, (י) טע מ. מה.
שבת קמ"ג: [תוספתא פ"ג,
(י) [ג'ל רבה], (ט) [פ'
שליש טעמים], (ט) מדרש
ה. מו: (י) [תוספתא ו.ו.
(ט) דף מ"ה].

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בשום וכו'
וא"ת. עין ב"רש"י פ"ו מ"ג
לשניעית:

מוסף רש"י

וכל דבר שיש לו
מותרין אפילו בארץ
לא בטיל. ואע"פ
המלוותים חד דברי
בטיל דכתיב אחרי יריש
הטעם, לחומר נכון הוול
יש לו מותרין לאחר זמן
לא יאכלנו חליטור על
די בטיל (ד"ר ג'). כד
לכשל ביצה קלה. כד
מפורש (שבת פ'): שזי בילת
תרגומה שהיא קלה לכשל
ולא בשעור כל ביצה שעור
אלא כגורגרת מבינה קלה
(שבת פ"ג). חרש כד
ליתן בין פצים לחבירו.
שעמדין פתחין ועומדים
וקורות ועושין סוחר של
קורות על הקרקע ויש
חלל בין זה לזה. סומק
מתחמין שלם יתעסק (שם
כ"ג). א': עמיני חלונות
שכונת ממקורן זה מה
ברוח החלון ליכנס האויר
בין כל אחד ואחד ונתן
בחומה למטה ולמעלה חרס
רחב בין זה לזה ונתן
בטיט והחרס עד והיו
שם חללן (ב"ב כ"ג). בור
של יחיד כרגלי היחיד.
בעל הבור, ואם לקח מזה
אדם אחד אין יכול להליכן
אלא למקום שזה יוכל
להליכן, ואם עירב הוא
למחרת אין יכול זה להליכן
חוץ לעיר בלד מערב
אפילו פסיעה אחת (שורבין
נח). נהרות המושבין
ומעינות הנובעין הרי
הן כרגלי כל אדם.
משום מליד דיתר הוה.
ולא קמי שפיה, ואע"פ
שכא מחק למקום שערב
אדם מוליכן למקום שערב
לו לית (שבת קכ"א). כיון
דיידי לא קמי שפיה
אפילו הן על יחיד
אין כרגלי (שורבין נח).
הריני עליך חרם. נכסי
היו עליך חרם, המורד
אסור. אבל המורד מותר
(נדרים נח).

ש"ס לו מותרין. למחר ויליכוה או היום יאכלוה כאן: פדומים. דקה
היא מאד ובטלה. ומדע שהסדומית דקה היא דלמרינן (חולין דף קה):
מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלא סדומית יש שממלא
את העינים אלמלא דקה היא מאד ונדבקות ביד ואינה ניכרת:
ואין צעלון המים נקדרה מפני
רוטבה. הניכר לעינים ומתניתין פוטרי
במים תנן לא שנה עיסה ולא שנה
קדרה דמתניתין ברתמי איירי מדקתני
צעלון דהיינו לקדרה: עבה. תבטיל
עבה שאין רוטבו ניכר והיו כעיסה:
מתני' ושלחנה. כגון הדליק נר
שלהבת חצרו אינו מעכב באיסור
תחומין: מועליו בזה. הנהנה ממנה
מביא אשם: ושלחנה לא נהנין.
לכתחלה מדרבנן ואם נהנין לא
מועליו אין חייבין קרבן מעילה דלית
ביה ממש: המולא שלחנה פטור.
מפרש בגמרא: גמ' גמלא של ע"ו.
שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן
החרס (דברים יג) אסור בגמלתו
ומותר בשלהבתו: מאי שנה של ע"ו
דשרי. לגמרי דאפילו מדרבנן לא
גזור בזה דקתני מותרת ובשל הקדש
קתני לא נהנין: הקדש לא מאיס
ולא בדיו אינשי מנייה. כולי האי
כע"ו דבדילתא דהקדש לאו משום
מאיסותא אלא משום אסורא ונהי
דבעלמלאם אמרינן לגבי חולין בדילי
אינשי מהקדש אבל לגבי ע"ו לאו
בדילתא היא: כל שהוא. בלא שיעור:
הא דסני חייב כשהולא דקיסס.
דכיון דיש לו דבר להדבק בו חשובה
היא בכל שהוא. ומתניתין דקתני פטור
דלאוקימנא לקמן דאדייה אדוי
שהיה דולקת בנרות היחיד סמוך
לנרות הרבים ונפח צידו ונתק שלחנה
והפריחה לנרות הרבים: וסיפוק ליה
משום קיסס. אמאי תני המולא
שלהבת כל שהוא חייב בלא שלחנה
נמי חייב משום קיסס: דלית בזה
שיעורא. להולאת שבת. ביצה קלה.
שהיא קלה לנשל מכל הביצים ושיעורו
חכמים זו ביצה תרגומה: אצי אמר
הא דסני חייב כגון דשייפיה למנא
משחא נר'. ומשום דיש לה דבר
לחלחל בו היא חשובה אבל דקיסס
לא ספיקא ליה לאצי משום דמועט
הוא ומותר לכחות. אי נמי רבותא
פליס כמו פלימי פתחים (סוכה דף י"ח). ופלימי חלונות (ב"ב דף ק"ג). הקבועים בחומה והן של
עץ וסודרין אותם למטה ולמעלה ומשתי רוחות ופעמים שהן קצרין ברוחב ומושעין שנים זה בצד זה וצריך להושיבן בשוה שלא
יהא זה נמוך מזה ולא יהו עקומים וכשהאחד נוטה נותן לתחתיו חרס או אצן להשוותו או בשאין די ברוחב שניהם מצדלן זה
מזה מעט ונותן חרסים דקים ביניהם: אלא הא דסנן. מתני' פטור היכי משכחת לה: ומשני דאדייה אדוי. כמו וידו אצן כי
(א"ר ג'): [מתני' רגלי היחיד. אין מוליכין המים אלא כרגלי בעל הבור: רגלי אוסר העיר. אלפים לכל רוח חוץ לעצור]:
ושל עולי בבל. העשוין לעצור דרכים באלמלא הדקן ועשאוהו אצן הגולה לשתות צעלותם: רגלי הממלא. מפני שהוא הפקר
והפקר נקנה בהגבהה ואם בזה אחד ושאל לו מימינו אינו מוליכין אלא כרגלי וליה דרבי יוחנן דלמר חפאי הפקר קוים שפיה
לנעמן במקומן. וכ"ת א"כ הוה כל אחד ואחד קמני כרגלי הממלא קסבר יוסי ברבי יוחנן דלמר חפאי הממלא הוצרך
דמאמלא נמי הוצרך דלחאי גברא חזו וברשותה קיימי ובעירובין (דף מה): נמי דלא כרבי יוחנן בן גורי מתוקמא: גמ' נהרוס
המושעין. היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נציעתן: ומעינות הנובעין. ואין יוצאין מגומות נציעותן לימשך הלאה:
היי כן כרגלי כל אדם. אין להם שום שפיה לא במקומן ולא כרגלי הצעלים ולא כרגלי הממלא אלא כל אדם מוליכין כרגליו דכל מידי דיידי
לית ליה שפיה והכי מפרש' בעירובין בפרק מי שהולא (א"ר): מילא ונתן לחצרו. וכגון שמיאל לאורך חצירו דאי מלאו לנעמן הא מנן הכריא
כרגלי הממלא: כרגלי מי שנמלאו לו. דנעשה זה שלוחו וקנה לו: רב ששם סבר בירא דהפקרא הוא ומר סבר
חצרו דלאמרינן בבבא מציעא בשנים אוחזין (דף י'). דהוי תופס לנעל חוב צמקוס שחב לאחרים אלא המגביה קנה. ורב נחמן סבר
בירא דשותפי הוא לא הפקירוהו בני הגולה אלא נתנוהו לכל ישראל שיהיו שותפין בו וכשאמר זה לחצירו למלאות לו ממלקו והלך בשליחותו
נעשה שלוחו ואין זה מגביה מליאה: המורד אסור. מי שהוטל עליו הגדר אסור להיטות מזה שמר הגדר דה"ק ממנו עליך הקדש:
הרי

משום דהוי דבר שיש לו מותרין ובכ" דבר שיש לו מותרין
ובו. * ואם תאמר והא [פרישית] לעיל דלא שייך דבר
ש"ס לו מותרין אלא בזמן צמינא וי"ל דאין הכי נמי דלא אמרינן ליה
אלא בזמן צמינא והכא גבי תחומין שאני דחמירי כאלו הוי מין
צמינא בעלמא כיון דממונא הוא
ועי"ל דכיון דהעיסה אינה נלושה
אלא ע"י המים והקדרה נתקנה
בשכיל התבטלן אס כן כשעבר זה
בזה הוי כאלו מין אחד:
הקדש דלא בדי' אינשי גורו
רבנן. וקשה דנפ"ק
דפסחים (דף י'). קאמר אס של הקדש
הוא אצן צריך לנסותו מפני שדליל
ממנו אלמלא משמע דהקדש דילי
מיניה וי"ל דאין הכי נמי דלגבי חולין
דליל ממנו אבל לגבי ע"ו לא דילי
מיניה: ותיפוק ליה משום מנא.
וא"ת דלגבי מנא אצן שלחנה
דהכי אמר בשבת פרק המצניע (דף
ג'): פחות מכשיעור כלי פטור אף
על הכלי דהוי הכלי בטל אצן האוכלין
וי"ל דשאני הכא דליכא חשיבותא
בשלהבת לנשל הכלי לגבה דלית
בזה ממש:

והתנן

הרבים חייב ושלחבת פטור והמורד הנאה מחבירו אסור בגחלתו ומותר
בשלהבתו מאי שנא שלהבת ע"ו דשריא ומאי שנא דהקדש דאסורא ע"ו
דמאיסה ובדילי אינשי מינה לא גזור בה רבנן הקדש דלא מאיס ולא בדילי
אינשי מינה גזור ביה רבנן: המוציא גחלת לרשות הרבים חייב ושלחבת
פטור: והא תניא המוציא שלהבת כל שהוא חייב אמר רב ששת כגון שהוציא
בקיסם ותיפוק ליה משום קיסם בדלית ליה שעורא דתנן: והמוציא עצים כדי
לבשל ביצה קלה אביי אמר כגון דשייפיה מנא משחא ואתלי ביה גורא
ותיפוק ליה משום מנא בחספא ותיפוק ליה משום חספא בדלית ליה
שעורא: דתנן חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו דברי ר' יהודה אלא הא
דתנן המוציא שלהבת פטור היכי משכחת לה כגון דאדייה אדוי לרה"ר:
מתני' יבור של יחיד כרגלי היחיד ושל אנשי אותה העיר כרגלי אנשי אותה
העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא: גמ' רמי ליה רבא לרב נחמן
תנן בור של יחיד כרגלי היחיד ורמינהו: ונהרות המושבין ומעינות הנובעין
הרי הן כרגלי כל אדם אמר ר' (רבא) הכא במאי עסקינן: במכונסין ואתמר
נמי א"ר חייא בר אבין אמר שמואל במכונסין: ושל עולי בבל כרגלי הממלא:
אתמר מילא בר אבין ונתן לחבירו רב נחמן אמר כרגלי מי שנמלאו לו רב ששת
אמר כרגלי הממלא במאי קמיפלגי מר סבר בירא דהפקרא הוא ומר סבר
בירא דשותפי הוא איתיביה רבא לרב נחמן: הריני עליך חרם המורד אסור
הרי

הוא ומותר לכחות. אי נמי רבותא
פליס כמו פלימי פתחים (סוכה דף י"ח). ופלימי חלונות (ב"ב דף ק"ג). הקבועים בחומה והן של
עץ וסודרין אותם למטה ולמעלה ומשתי רוחות ופעמים שהן קצרין ברוחב ומושעין שנים זה בצד זה וצריך להושיבן בשוה שלא
יהא זה נמוך מזה ולא יהו עקומים וכשהאחד נוטה נותן לתחתיו חרס או אצן להשוותו או בשאין די ברוחב שניהם מצדלן זה
מזה מעט ונותן חרסים דקים ביניהם: אלא הא דסנן. מתני' פטור היכי משכחת לה: ומשני דאדייה אדוי. כמו וידו אצן כי
(א"ר ג'): [מתני' רגלי היחיד. אין מוליכין המים אלא כרגלי בעל הבור: רגלי אוסר העיר. אלפים לכל רוח חוץ לעצור]:
ושל עולי בבל. העשוין לעצור דרכים באלמלא הדקן ועשאוהו אצן הגולה לשתות צעלותם: רגלי הממלא. מפני שהוא הפקר
והפקר נקנה בהגבהה ואם בזה אחד ושאל לו מימינו אינו מוליכין אלא כרגלי וליה דרבי יוחנן דלמר חפאי הפקר קוים שפיה
לנעמן במקומן. וכ"ת א"כ הוה כל אחד ואחד קמני כרגלי הממלא קסבר יוסי ברבי יוחנן דלמר חפאי הממלא הוצרך
דמאמלא נמי הוצרך דלחאי גברא חזו וברשותה קיימי ובעירובין (דף מה): נמי דלא כרבי יוחנן בן גורי מתוקמא: גמ' נהרוס
המושעין. היינו סתם נהרות שיש להם משך להלאה ממקום מקור נציעתן: ומעינות הנובעין. ואין יוצאין מגומות נציעותן לימשך הלאה:
היי כן כרגלי כל אדם. אין להם שום שפיה לא במקומן ולא כרגלי הצעלים ולא כרגלי הממלא אלא כל אדם מוליכין כרגליו דכל מידי דיידי
לית ליה שפיה והכי מפרש' בעירובין בפרק מי שהולא (א"ר): מילא ונתן לחצרו. וכגון שמיאל לאורך חצירו דאי מלאו לנעמן הא מנן הכריא
כרגלי הממלא: כרגלי מי שנמלאו לו. דנעשה זה שלוחו וקנה לו: רב ששם סבר בירא דהפקרא הוא. והמגביה מליאה לחצרו לא קנה
חצרו דלאמרינן בבבא מציעא בשנים אוחזין (דף י'). דהוי תופס לנעל חוב צמקוס שחב לאחרים אלא המגביה קנה. ורב נחמן סבר
בירא דשותפי הוא לא הפקירוהו בני הגולה אלא נתנוהו לכל ישראל שיהיו שותפין בו וכשאמר זה לחצירו למלאות לו ממלקו והלך בשליחותו
נעשה שלוחו ואין זה מגביה מליאה: המורד אסור. מי שהוטל עליו הגדר אסור להיטות מזה שמר הגדר דה"ק ממנו עליך הקדש:
הרי

מב א מיי פ"ה מהל'
י"ח הלכה טו
טו"ע א"ח סימן שז
ספ"ק יג:
מב ב מיי פ"ב מהלסת
מעילה הלכה יג:
מב ג מיי פ"ו מהלסת
ע"ו הל' י טו"ע
י"ח סימן קמ"ב ספ"ק א:
מב ד מיי פ"ו מהלסת
מדרס הלכה יא
טו"ע י"ח סימן רכ"א
ספ"ק יג:
מב ה מיי פ"ה מהל'
שבת הלכה ה:
מב ו מיי שם הלכה ד:
מב ז מיי פ"ה מהלסת
י"ח הל' י טו"ע
א"ח ס' שז ספ"ק יד:
מב ח מיי שם טו"ע
שם ספ"ק טו:
ג ט מיי שם טו"ע שם
ספ"ק טו:
נא י מיי פ"ה מהלסת
מדרס הלכה א סג
לאון רמב טו"ע י"ח
סימן רכ"ב ספ"ק א:

הנהגות מהר"ב
רנשבורג

[א] נספח והא מנא ר'
יהודה אמר מים ומלא
בטלם בין בשקסם בין
בקדרה. וי"ל דיי פוטרי בין
במים ובין במלא כן גרסת
מהרש"ל וזו היטה גרסת
רש"י בדי' ואין בטלן
וכו'. ודיוק:

מוסף תוספות

א. וכן אמר בירושלמי
מפורש (שבועות פרק ו'
הלכה ג'), ואם כן מים
ומלא למה אינן בטלים
לגבי עיסה. רש"י.
ב. המוציא חמץ של
הקדש בפסח. מ"פ.
ג. ומכל מקום לא בדילי
כל כן כמו בעבודה זרה.
ד. והא במנא נמי הוה
מצי לשנויי ולא וכשאין
צריך לכלי. רש"י.

רבינו חננאל

רב אשי אמר זו העיסה
מחר מותרת והיא לא
דבר שיש לו מותרין ולא
בטיל אפילו בארץ. ר'
יהודה פוטרי במים מפני
שאין בהן משום כלומר
בגלעין. ואן. ואקשינן לר'
יהודה מלח לא בטיל,
והתניא ר' יהודה אומר
מים ומלא בטליין בין
בקדרה.
ופרקין לא קשיא מתניתין
במלא סדומית שאינו
נימוח במים אלא עד
שישחק. ברייתא במלא
היה אומר מים ומלא
אסתרוקית. והתני ר'
יהודה אומר ואין בטליין
בקדרה מפני רוטבה.
כלומר בעיניו נבלעו
ואינו ניכרין ולפיכך בטיל.
וברובט הנה המים ניכרין.
ופרקין לא תניא בטליין
בקדרה ברוטב עבה, והא
התניא אין בטליין ברוטב.
הגחלת כרגלי הבעלים,
אבל שלהבת כגון המדליק
מגר לר' וכיצא בזה כרגלי

כל אדם, כלומר אין בה ממש לקנות שבותה. ת"ר ה' דברים נאמרו בגחלת, גחלת כרגלי הבעלים, גחלת של ע"ו אסורה, והמוציא גחלת לרה"ר חייב, והמורד הנאה מחבירו
אסור בגחלתו, ומותר בשלהבת שלו, כלומר מדליק מגור וכיצא בו מותר, והיו הוא כרגלי כל אדם, ואם היא של הקדש לא נהנין ולא מועלין, ואם משל ע"ו היא מותרת. והמוציא שלהבת לרה"ר, כגון שנפח בפיו
וכיצא בזה ודחה השלהבת מרשות היחיד לרשות הרבים פטור. וזה פירוש דאדייה אדוי. אבל אם הוציא שלהבת בקיסם שהוא חתיכת עץ, אע"פ דליכא בהאי עץ שיעור כדי לבשל ביצה קלה, ואם משחא
בחספא פחות ממה שראוי לתתו בין פצים לחבירו, או פתילה דולקת וכיצא בארץ חייב, ואינו פטור בשלהבת אלא בזמן דאדייה אדוי כמו שפירשתי למעלה. [מתני' בור של יחיד כרגלי. והפניו נהרות המושבין
ומעינות הנובעין כרגלי כל אדם, והא סתמא קתני דאפילו [של] יחיד, וקתני כרגלי כל אדם, וא"ל רב נחמן לרבא מתניתין במכונסין, כגון מי גשמים בדרותיו וכיצא בהן. (ה) הנובעין כרגלי כל אדם. וישל אנשי העיר
כרגלי אנשי אותה העיר ושל עולי בבל כרגלי הממלא. איתמר מילא מים מבור של עולי בבל ונתנם לחבירו, רב נחמן אומר כרגלי מי שנמלאו לו, קסבר בירא דשותפי ניהו, ומחלקו נתן לו. ורב ששת אמר כרגלי
הממלא, קסבר בירא דהפקרא הוא והממלא הוא הדין בהן. איתיביה רבא לרב נחמן מיהא דתנן בנדרים פרק השותפין שנדרו הנאה זה מזה, אמר ראוהו לשמעון הריני עליך חרם שמעון המורד אסור, אם א"ל